

ЗОРНИЦА

Първият брой на вестник *Зорница* излиза в Цариград на 2.1.1876 г.

Година 145 • май 2021 г. • брой 05 • 80 ст. • Най-старият български периодичен вестник

Всичките думи
на устата ми
са справедливи.
В тях няма нищо
лъжливо или коварно.

Притчи 8:8

РЕДАКЦИОННА

Уважаеми читатели,

Христос възкръсна! Когато се поздравим с този древен християнски поздрав и запеем с радост великденските химни, сякаш цялото творение става по-красиво и по-живо. Дърветата навън, обсипани с красиви цветове, изглеждат празнично пременени. Песента на птиците, които чуруликат в клоните им, става още по-племителна. С пролетните цветя разцъфтяват и надеждите ни, че „утре ще бъде животът похубав, животът по-мъдър“, както се изразява поетът Вапцаров. И тези наши надежди не се крепят на празния оптимизъм, че някак си накрая всичко ще бъде наред, нито на служебното правителство и предстоящите нови парламентарни избори. Нашата надежда и сигурност завинаги остава основана на Божията вяроност и любов към всички хора. А тя бе потвърдена и доказана чрез възплъщението, смъртта и възкресението на Божия Син.

Вече близо две хиляди години възкръсналият Господ Исус привлича, очарова и печели с любовта Си безброй човешки души. Много от тях ще останат неизвестни до деня, в който ще застанем пред големия бял престол. Други са имали привилегията да служат на Христос и да бъдат добре познати като хора на словото и молитвата, като големи учени или смиренни мъченици. За някои от тях ще прочетете в този празничен брой на вестник *Зорница*.

Нашата молитва е техният пример на покорство, вяроност и твърдост да бъде вдъхновение за вас и да укрепи вашето лично доверие в Бога!

Приятно четене!

п-р Владимир Железов

Слово от сърцето

п-р Станислав Алексиев

Малко преди Страстната седмица и Великденските празници организацията „Репортери без граници“ обяви, че нашата страна се намира вече на 112-то място от общо 180 държави в световната класация по свобода на словото. Това е преминаване с едно място по-надолу от миналата година. Ние сме на последното място като страна членка на Европейския съюз в тази преценка. Пред нас са Парагвай, Габон, Северна Македония, Боливия. След нас са Замбия, Конго, Централноафриканска република. Няма да говорим къде по-напред са другите ни съседи от Балканския полуостров.

Изследванията на „Репортери без граници“ са основа за преценката на нивото на демократичност в една страна. Те оценяват взаимоотношенията между политиците и журналистите като показател доколко свободно живеем. Ето някои от заключителните думи на анализа: „Малкото критични

журналисти са постоянно подлагани не само на клеветнически кампании и тормоз от страна на държавата, но и на сплашване и насилие. Ситуацията с медиите е много тревожна, защото никога не проявява интерес към разследването или осъждането на насилието над журналисти“ (Дневник, 20.04.2021 г.).

следва на 2 стр.

Вечеря в Емаус

п-р Ивайло Сяров

Сляпото око не може да даде ясна визия. Тя идва, когато се фокусираме върху Кръста! Неделята след Възкресение Христово обикновено е посветена на тази просветлена вяра.

През 1601 г. Караваджо рисува в град Кремона картина, озаглавена Лука и Клеопа или Вечеря в Емаус. Тя онагледява една добре позната история, описана в Евангелието според Лука 24:13-34. Участниците в нея всъщност са двама от учениците на Исус – евангелист Лука и Клеопа, само че авторът на това Евангелие не разкрива своето присъствие.

Докато вървят към Емаус, двамата разговарят за случилото се с Исус Назарянина и изчезването на тялото Му от гроба. Въпреки свидетелството на близки вярващи за това събитие, то остава загадка за тях. Пред очите им е поставена тъмна презграда и те не могат да прозрат същността на случилото се. Те сами разкриват филтрите, които ограничават и затварят

мисленето им: очакването за разрешаването на националните проблеми на Израил (Лука 24:21). Представите им са ограничени до нещо познато – до Соломоновото царство като време на просперитет и национална свобода. Миналото сякаш ограбва настоящето и обезличава бъдещето.

Отговорът на техните безпокойства идва по нормалния за вярата начин – чрез Исус. Той не им се представя във вид, който очакват или за който се надяват. Възкръсналият Спасител се приближава до тях без те да го разпознаят, създава благоприятна атмосфера за споделяне и изслушване терзанията им. Той започва да им обяснява нещата чрез въпрос – подканва ги отново да разкажат и чуят със собствените си уши онова, което ги измъчва.

следва на 3 стр.

Вечеря в Емаус, худ. Микеланджело да Караваджо / източник: Wikipedia

ГОДИШНИНА

**Вестник Зорница
отбелязва цели
145 години!**

През 2021 г. любимият вестник на поколения българи навършва впечатляваща годишнина! Обзор как се развива логото на *Зорница* през това време вж. на 4-5 стр.

145

ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ:

Зорница излиза най-напред като списание (от 1864 г.), а 12 години по-късно и като вестник.

Първите издатели са мисионерите Алберт Лонг и Илайъс Ригс, а Марта Ригс подготвя материали за жените. *Зорница* се разпространява в етническите територии на българите в пределите на Османската империя.

През българското Възраждане в *Зорница* играе ключова роля за духовната просвета на нашето общество. Наред с библейската си тематика, от пролетта на 1876 г. вестникът дава актуални сведения за хода на Априлското въстание, подхранвайки у читателите си надежди за различен и благословен от Бога живот.

Слово от сърцето

п-р Станислав Алексиев

следва от 1 стр.

В „месеца на словото“ нека си поговорим малко за свободата на словото и как ние я употребяваме. Не съм сигурен на кое място бихме застанали ние, протестантите, ако имаше класация и сред нас. И тук става дума не толкова за свободата на словото. Говоря за използването на словото помежду ни и най-вече в Интернет и социалните мрежи. Там нещата не са никак добре!

Можете да си направите експеримент, като напишете коментар за някоя спорна доктрина някъде из „нашите“ портали и ще имате възможността да се насладите на „богатството“ на българския език с християнски привкус. Веднага ще стане ясно, че имаме нужда от голяма доза мъдрост в този аспект на нашето публично свидетелство. Господният брат Яков пише: „Мъдростта, която идва отгоре, първо е чиста, после миролюбива, ненапратлива, отстъпчива, пълна с милосърдие и добрини, безпристрастна и искрена. А плодът на правдата се сее с мир от миротворците“ (Яков 3:17-18). Именно в библейския смисъл мъдростта е представена като Личност. Тя снова и вика по градските улици и площади и с гласа си иска да

събуди разума у хората (Пр. 8:1-3). Представя се за радетелка на истината (7-8 ст.); по-скъпа е от благородните метали и от най-драгоценните богатства (10-11 ст.); обитава в благоразумните хора (12 ст.) и най-важното, бои се от Бога (13 ст.).

Апостол Петър е дълбоко впечатлен от примера на Господ Исус, възлюбената мъдрост: „Христос пострада за вас и ви остави пример да вървите по Неговите стъпки; Който грях не е сторил, нито се е намерило лукавство в устата Му; Който, когато Го хулеха, с хула не отвръщаше; когато страдаше, не заплашваше; а предаваше делото Си на Този, Който съди справедливо“ (1 Пет. 2:21-23).

Да, Исус използва строг език, когато спори с фарисеи, садукееи и книжници. Неговите думи обаче са справедливи. Въпреки че в тях има укор, никъде в Новия завет не е записано Господ да изговаря хула или непристойна дума. Нещо повече, има голяма разлика в думите, които използва по отношение на враговете Си, и думите към обикновените хора, с които общува. Към представителите на тогавашния религиозен елит и обществено статукво Той не пести укори и забележки. В това постъпва право, истинно и справедливо (вж. Мат. 23:13-33). Към хората в нужда езикът Му

е мек и състрадателен. Той ги съжалява и иска да им помогне (Мат. 9:36; Марк 6:34). Дори пред римския прокуратор Той пак подбира думите Си (Йоан 18:33-38).

Въобщие, има много какво да се поучим от думите на нашия Господ.

А днес има толкова много обидни думи, които могат да се прочетат в постинги от вярващи хора, че се налага строго себеобуздание на мислите, чувствата и езика, защото от ясно по-ясно е, че „човешкият гняв не върши Божията правда“ (Яков 1:20). Не само това, но и тези между нас, които разпалват страстите си из нета, няма да бъдат вземани сериозно от никого, ако се опитат да споделят нещо важно на други места. Така вестта за Господ Исус ще бъде приглушена от непристойно държане и необуздан език.

Изворът пуска ли
от същия отвор
сладка и горчива вода?
Възможно ли е, братя мои,
смокинята да роди маслини
или лозата – смокини?
Също така не може
солена вода да дава сладка.

Яков 3:11-12

Дали не е хубаво да си направим равностметка? На кое ли място съм аз в собствените си постинги из социалните мрежи? Дали не бих могъл да се замисля, преди да напиша нещо тук или там? Ценя ли Словото, което ми е дадено?

Словесната хигиена би следвало да е характерна за вярващите. А тъй като тя не е някаква независима характеристика на личността ни, е хубаво да се замислим откъде произлиза. При всички случаи нашето слово отразява онова, което е в сърцето ни (Марк 7:21-23). Затова, когато пишем нещо някъде, нека да се замисляме дали думите ни ще отразят състоянието на сърцето ни. Ако сме с ново сърце, то и думите ни трябва да са нови! А ако не са, то тогава... какво е сърцето ни? □

Вестник **Зорница** е издание с консервативен протестантско-евангелски характер.

Списва се от редакционна колегия към **Българско евангелско дружество**.

По второстепенни доктринални въпроси редакцията допуска разнообразие от мнения.

Становището на даден автор невинаги съвпада с това на редакционната колегия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Данаил Игнатов, Станислав Алексиев, Радостин Марчев, Тодор Велчев, Владимир Железов, Влади Райчинов, Олег Константинов

ЗОРНИЦА
145

Редактор на броя: Владимир Железов
Коректори: Ели Аврамова, Тодор Велчев
Предпечат: Влади Райчинов
Печат: **Прима принт ЕООД**
ISSN: 0861-3826

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:
Българско евангелско дружество
София 1000, ул. Солунска 49

ЗА КОНТАКТИ:
e-mail: vestnik.zornitsa@gmail.com
web: <http://zornitsa.bg>
тел.: 0892 250 517

Зорница се нуждае от финансова подкрепа. Бъдете съработници на най-старото българско периодично издание!

Ще бъдем благодарни, ако обмислите с молитва да бъдете спомоществователи на изданието!

Българско евангелско дружество | IBAN: BG84 BPBI 7942 1021 9606 01 | BIC: BPBIBGSF

Вечеря в Емаус

п-р Ивайло Сяров

следва от 1 стр.

Умът им е заслепен от еврейската мечта, отразена в тяхната култура. С ушите си чуват не истината, а собственото си тълкуване на събитието. Това хоризонтално мислене, без връзка с Бога и Неговия план, води до объркване и задънена улица. В отношенията ни с Бога има винаги три страни: Бог, ние и ситуацията, в която се намираме. Нима мислите на двамата ученици не звучат като нашите в необясними ситуации: „Него го няма... Какво ще се случи? Защо? А пък аз се надявах...“ Божие то слово ясно описва колко сме объркани, когато сме претърпели загуба!

Действията на Бога са нежни, но и подбуждат към активно мислене и вътрешно преживяване на вярата. В Лука 24:25 Той ясно разкрива причината за проблема. Проблемът не произтича от ситуацията! Нито е в Бога – та Той е до тях! Проблемът е в повърхностните ни „мързеливи“ размисли и необученото ни ново естество. Ние не получаваме откровение чрез размишление, а търсим бързи отговори чрез приятелите си или чрез модерните източници на леснодостъпно знание: Google или Facebook. Бог се надява да използваме вярата си, за да получим отговорите. Като вижда безпомощното им състояние, Христос започва да изгражда отново основите на вярата, от Мойсей до пророците!

Може да си направим извод, че чутите и прочетени думи от Словото изграждат вяра, ако са приети със сериозно отношение: „да вярвате във всичко, което са говорили пророците!“ Обърнете внимание на пунктуационния знак в края на изречението – той изразява възклицание или удивление. Цялото Писание е боговдъхновено, но ние си избираме да вярваме на части от него, които отговарят на нашите страсти или убеждения! Крепостите в ума ни са съградени от нас самите!

Господ разяснява отново на двамата Си спътници по пътя към Емаус Своя план, за да разберат ситуацията, в която се намират. Бог отново работи чрез личното към

общото за нашето спасение, но и за спасението на други хора около нас!

Когато отиваме за презлед при очен лекар, той покрива едното ни око и последователно поставя пред другото лещи с различен фокус, за да видим изписаните символи на таблица за проверка. Учениците се опитват да видят спасението чрез покритото от собствените им предубеждения око. Ала не успяват да го видят и с основание се притесняват. Бог в милостта Си им предлага няколко лещи: преразказ на случилото се, презлед на откритото от Бога откровение, изграждане на фокус.

Учениците желаят да останат с този пришълец, с тайнствения спътник, който им открива отвътре спасителния план. Те, учениците на Исус, които в момента стоят надалеч от Божия план!

Бог остава с тях, за да ги въведе в самата същност на вярата. Възкръсналият Исус прави същото, както и преди при Тайната вечеря – взема хляба и го благославя, разчупва Го и им го подава. Тогава те го разпознават. Така покритието пред очите им е премахнато и фокусът е възстановен. Той е трябвало да умре за моите и твоите грехове, за отдалечаването ни от Него. И след като е заплатил цената за нашия живот, Той ни връща същността на живота (парчето хляб).

Богословието не представлява единствено мисли и думи за Бога. Хората трябва да погледнат към себе си през фокуса на Кръста. Кръстът определя ръста! Учениците не разбират Божия план, защото се взират в него за национално и лично спасение. Но Бог променя фокуса от тях самите към другите! Тогава те Го виждат, а Той става невидим за тях. И чак в този момент си обясняват и собственото си вътрешно свидетелство: „Не гореше ли в нас сърцето ни, когато ни говореше по пътя и когато ни тълкуваше Писанието?“ Бог дава отговор вътре в духа ни и ни освежава.

Как подхождаме към изучаването на Словото – дали сме унили и вяли като учениците? И какъв е резултатът от него? При тези двама ученици не става дума за „сгряване на сърцето“. То буквално гори! Кога последно сме имали такова библиейско изживяване: сърцата ни да горят поради откровение за Бога и Неговия план? Имали ли сме я изобщо? Случвало ли се е през последните десет, двайсет, трийсет години?

Мили братя и сестри, отговорът е очевиден. Имаме нужда от такъв вид ученическо изживяване! Но как да го придобием?

Нека първо си припомним в каква ситуация се намираме самите ние съгласно общия Божий план. И нека не забравяме, че Бог е до нас! Той ще ни припомня Писанията. Ще поставя фокуса ни върху Кръста. Ще придобиваме вътрешен копнеж за още от същото. Ще споделяме същото изживяване и с останалите братя и сестри. А какво има да споделим, ако не сме Го видели? Ще повторим свидетелството на учениците: „Господ наистина е възкръснал!“

За нас, живеещи в тази отдалечена от събитията епоха, тези слова означават:

Имаме втория Адам!

Имаме ново начало!

Имаме надежда!

Имаме силата за служение чрез Кръста!

Ситуацията, в която живеем, е под контрола на възкръсналия Господ Исус Христос! □

Евангелският Ерусалим

п-р Павел Мишков

Ще ви е чудно, вярвам, кое място именувам с горния надслов. Но всичко ще ви стане ясно подир малко.

Автомобилът ни взе от Белово и с 45 км/ч навлезе във величествения балкан. Чувствахме богатата, която природата разлива тъй щедро. „Виждате това, виждате там“, непрекъснато ми думаше моят колега п-р Цаков. „Нали е хубаво, нали е разкошно, нали е благодатно тука в балкана“, отвърщах. А автомобилът летеше от височина на височина. Големите опасности при честите извивки на пътя не ни смущаваха, защото нашият уважаем *шафьор* пастир Маркъм, знае кога да спре и как да извие крилатата кола.

Ето Пирин, снежният, гордият, величествен Пирин! „Хей, там е Банско, видиш ли?“ Картините се редяха като в *кинематограф*. Една от друга по-хубави, по-мили, по-привлекателни. Навлязохме в долината. Минаваме Якоруда, Баня. Стигаме Мехомия [Разлог, б.р.] и след 15 минути влязохме в Банско. Тръгнахме от Белово в осем часа зоранта, а стигнахме в Банско в пет часа подир обед. Не сме вървели мудно, нали?

Банско! Него наричам аз евангелския Ерусалим. Не защото там е най-старата евангелска църква, но защото Банско е дал най-много евангелски работници и повече от десет пастори. Още с пристигането си се пръснахме по разни места. Пастир Цаков в Мехомия,

пастир Маркъм в Елешница, аз в Банско. После се сменехме, та можахме в късо време да посетим и проповядваме в няколко места.

Много ми хареса църквата в Банско. Тя е в единия край на града. Постройките са всички един тип. Като вървите из улиците, виждате високи каменни зидове, каменни здания с малки при таван прозорци и големи дебели врати. Вървите между тези крепости и нещо ви внушава, че тука на това място е имало опасност; хората се криели и всичко са построили така, щото да е мъчно влизането на турския аскер в къщите. Такова е и църковното здание. Събранието става на втория етаж. А долните стаи са служили за училище. Мили и любезни християни пълнят столовете в тая стара църква, дето са пастирували нашите най-способни и най-стари пастори. Не питах, но искам да вярвам, че църквата в Банско е *себеиздържана*. Дано не греша тука. Тя може да има добър хор под управлението на добрия ни приятел А. Балева. Пастир Бояджиев е обичан и усърден работник.

Не зная дали бе така наредено или се случи аз да бъда в дома на смелия пионер Граченов. Бие на очи образцовият ред в тоя дом. П-р Граченов може да ви занимава с часове и да ви разправя интересни и страшни инциденти из своя живот. „Петнадесет пъти съм изпадал

в ръцете на убийци. Чудно Бог ме е избавял.“ Той сега посещава за проповед околните села. Освен в църквата, говорех в училищния салон пред голяма публика. „Пак ела“, бяха *изпращателните* думи на бансклии.

Мехомия е по-малко градче и много разпиляно. Всред зданията има ливади и големи градини. Посрещна ни неуморимият п-р Кременлиев. Той работи тука вече девет години. Мехомийската църква е малка, но това не ѝ пречи да бъде жива и деятелна. Вечерта, на сказката, зданието се беше претърпало и мнозина се върнаха *по нямане на места*. Какъв глад и какво усърдие за духовни речи, за евангелско слово! Хората искат Христа, искат Евангелието Му.

Разбрах, че и другарите ми Цаков и Маркъм са имали хубави събрания в другите места. През Симитли, Джумая, Дупница, Самоков стигнахме до Костенец Баня за осем часа!

Моето впечатление от ония места е изрядно. Такива обиколки трябва да се правят често. Голямо улеснение е с автомобила и не малко благословение е такова посещение. Нека подражаваме Исуса и апостол Павел в тяхното мисионерстване. Да отидем всякъде, при всяка твар и да проповядваме Евангелието на Господа Исуса Христа, което е най-голямата нужда на днешния свят. □

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА

26 май 1921 г.

НОВОТО ЛИЦЕ НА ЗОРНИЦА

Дигитално възстановяване и обновяване на главата на вестника

Захарина Петрова-Проданова

По повод 145-годишнината на най-стария седмичник в България, вестник Зорница, редакцията взе решение да обнови главата му с нова визия, която беше изработена от студио за графичен дизайн „Дарита“ с автор Захарина Петрова-Проданова. Тъй като проектът освен дигитално възстановяване на шрифта включва и интересен исторически преглед с типографски анализ на основните варианти в развитието на логотипа, решихме да го споделим с читателите на вестника.

ИСТОРИЧЕСКО ПРОУЧВАНЕ

Историята на вестник Зорница води началото си от 1876 г., но негов предшественик е едноименното списание, което излиза за първи път през януари 1864 г. в Цариград. Неговата заглавка представлява опит за нагледно наподобяване на името, където около шестлъчна звезда са пръснати радиално два вида лъчи, които образуват елипса, а под нея в девизна лента с големи букви е изписано името на списанието. Шрифтът е от типа класицистична антиква с голям контраст между тънките и дебели греди, отвесна ос и геометрични серифи.

Интересно е, че през 1875 г. списанието сменя заглавката си с нова, която е в съвсем различна стилистика. Избраният шрифт е контурен, с украсни елементи и плътна сянка зад буквите. Под него е разположена хоризонтална илюстрация от винетен тип, в центъра на която се вижда четящо дете, заобиколено от растения, птици и животни.

Само година след това, на 2 януари 1876 г., списанието е превърнато във вестник с нов формат и с нова глава. Тук за първи път се вижда главата, която с някои малки изменения е стигнала до нас и която до съвсем скоро се използваше за глава на днешния вестник Зорница.

През 1877 г. вестникът продължава да излиза като седмичник и в брой 23 (09 юни) забелязваме интересен детайл: пощенската марка, която ни напомня, че вестникът се издава в Османската империя, където официално все още се пише на арабски. В съвсем различни условия обаче излиза вестникът през следващите години, а брой 22 (от 30 май 1902 г.) отново чрез пощенска марка ни напомня, че България вече е независима държава. Вестник Зорница също се заявява като „независим седмичен вестник“ и излиза в Пловдив, Княжество България. От филателното произведение на Български пощи, с номинална стойност една стотинка, ясно личи ликът на българския княз Фердинанд. Главата на вестника е без графични изменения, единствено шрифтът използван за подзаглавие е сменен с по-декоративен, потърсен явно в стилистично единство с основния шрифт.

20-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК

В притурка към брой 4 (26 януари 1922 г.), както и в други броеве от 20-те и 30-те години на ХХ век забелязахме едно леко изменение в горния ляв сериф на буквата „Н“, която от обикновен правоъгълник е трансформирана в неправилна двустранно заоблена форма. Причината за това вероятно се крие в желанието на художника да намери баланс с левия сериф на буквата „А“, който има подобна форма.

Друго графично изменение се наблюдава в разстоянието между буквите „Р“ и „Н“, където, противно на очакването, се е получила още по-голяма „гупка“. Само буквата „Р“ е леко наклонена надясно, което вероятно е техническа грешка при нареждане на матриците.

40-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК

Тази тенденция продължава до началото на 40-те години, когато през 1942 г. в главата на вестника се забелязва една по-сериозна типографска промяна и в дизайна на буквите е потърсена нова графична стилизация. В резултат на това буквите са станали по-плътни и по-ясно различими от разстояние, а цялата глава изглежда по-контрастна.

По-нататък, в броевете от средата до края на 40-те години, графична промяна в главата не се забелязва. През октомври 1948 г. излиза и последният брой на вестника преди принудителното му спиране за период от 42 години.

90-ТЕ ГОДИНИ НА ХХ ВЕК

След демократичните промени в България от края на ХХ век, вестник Зорница е възстановен, като първият брой излиза

през 1990 г., а по отношение на главата е върната първоначалната графика на буквите от 1877 г. Празничните броеве за Рождество и Възкресение през 1994 г. са с добавен цвят в буквите.

На практика до първите печатни броеве от 2021 г. се използва чернотелният вариант от края на ХІХ век, а в електронна среда – цветният вариант от края на ХХ век, където са добавени малко по-пастелни нюанси в сравнение с по-контрастните решения от началото на 90-те години.

ТИПОГРАФСКИ АНАЛИЗ

Използвания шрифт в главата на вестник Зорница можем да определим като „украсен Ежиптиен“, модерен за времето си и силно разпространен в Европа през втората половина на ХІХ век. Шрифтовете от типа Ежиптиен, наричани още слабсерифни имат плътни квадратни завършеци на гредите, които са равни или малко по-тънки от дебелината на вертикалните греди на буквите. Типичен пример за такъв шрифт е Rockwell от 1934 г. Друга препратка, която може да се направи, е с френската типографска традиция от ХVІІІ век, където срещаме подобен шрифт под името *Romantiques*. Тук в долната част гредите и серифите на буквите преминават в декоративна украса с флорален характер.

Освен шрифта, в буквите от главата на вестника са използвани два допълнителни декоративни похвата. Единият е растер от хоризонтални линии, които се съставят постепенно във височина отдолу нагоре и играе роля на полутонова преливка, която ни помага да видим главата светлосенъчно и в нюанси, дори когато е отпечатана само в черно. Другият е плътната хвърлена сянка и тънкия бял контур, които засилват контраста, придават обем и перспективен характер на буквите, като създават усещане, че те са осветени отгоре вляво. По отношение на разредката се наблюдава малка „гупка“ между буквите „Р“ и „Н“, която в редизайна компенсирахме с тяхното приближаване и леко раздалчаване между буквите „Н“, „И“ и „Ц“.

Що се отнася до варианта на главата, употребявана от 1942 до 1948 г., както казахме и по-горе, в него са въведени някои по-съществени изменения във формата на буквите. Шрифтът е същият, но долните украсни серифи са преработени в правоъгълни форми, идентични на горните, като е запазена само декоративността в горната част на серифа, на ниво малко под средната линия на буквите. Флоралните мотиви са почти изчезнали за сметка на пламъкообразни елементи и топковидни завършеци. Изключение прави буквата „А“, в която се забелязват малко по-различни форми, които я отличават от общата стилистика. От графичния растер е премахнат полутоновият ефект, а линиите са еднакви и като дебелина на контура, и като разстояние една от друга. Хвърлената сянка е запазена, но е отделена от буквите с по-голямо разстояние (плътен бял контур).

За целите на проекта бяха създадени два варианта на възстановяване и редизайн. В първия, разработен върху първоначалната глава от 1876 г., имаше следните особености: плавен растер, декоративни елементи с пламъкообразен характер и топковидни форми, объл завършек на долните серифи, обем на декоративните елементи и плътна хвърлена сянка. Премахнати бяха допълнителните украси от серифите и беше балансирано разстоянието между буквите. Вторият вариант, разработен въз основа на главата от 1942 г., имаше равномерен растер, декоративни елементи с пламъкообразен характер и топковидни форми, прав завършек на серифите и плътна хвърлена сянка. Добавен беше обем на декоративните елементи и беше балансирано разстоянието между буквите.

ЗОРНИЦА 145

От тях бе изготвен крайният вариант, съчетаващ естетиката на буквите от 1942 г. с плавния растер на варианта от 1876 г. Залага се на нова стилизация на декоративните елементи, която придава изявен характер и по-добра четливост.

Допълнително, за 145-годишнината на Зорница бе създаден елемент от цифрите

„145“ в същия шрифт, а за електронна употреба в сайта на вестника и в социалните мрежи вестник Зорница вече има и кратък вариант с буквата „З“ в кръгла форма.

Пожелаваме новата глава на вестника да надживее досегашните варианти и да се ползва още много години за Божия слава чрез разпространението на Благата вест! □

ПРЕЗ ТОЗИ МЕСЕЦ

Астрономът Джон Хершел е погребан до Нютон

Превод с допълнения: Тодор Велчев

Малкият Джон бил тормозен в училище и родителите му решили да премине към домашно обучение. Джон бил единственото дете на великия астроном Уилям Хершел, откривател на планетата Уран и съставител на Каталога на мъглявини и звездни купове в северното небе. Това му дало възможност още в ранна възраст да се запознае с някои от най-известните учени на своето време. Сетне, като младеж, той изпъкнал сред всички останали таланти в математиката и природните науки. Като студент в Кеймбридж той бил неизменно най-добрият на математическите изпити и на 21-годишна възраст станал най-младият в историята член на Кралското дружество¹. По-късно той основава и става пръв председател на Кралското астрономическо дружество.

При пътувания из Европа Джон Хершел се срещнал с други велики учени. Силно впечатлен от нивото на математиката във Франция, той превежда на английски три тома статии от френски учени. Изоставяйки тромавото диференциално смятане по Нютон, той възприема по-ясната система на немския му съперник Готфрид

Лайбниц и убеждава своите сънародници в предимствата ѝ. Но всичко това представляват малки приноси в сравнение с тези, които ще донесат на Джон Хершел световна слава като астроном.

Старият Уилям Хершел подканва сина си да постъпи на държавна служба, която би му осигурила добра обществена кариера. Джон обаче се дърпа. Опитва силите си в правото. След смъртта на баща си, той използва полученото наследство и сам продължава по неговите стъпки в науката. Заедно със съпругата си Маргарет, той заминава на собствени разходи за Южна Африка, за да направи обзор на южното небе и да разшири Каталога на мъглявините и звездните купове. Там семейството прекарва няколко години. Британското правителство му предлага назначение и хубава заплата, но той отказва, за да продължи научните си изследвания.

Прилагайки методите, научени от баща си, Джон Хершел усъвършенства шлифоването на лещи и огледала и конструира в Южна Африка един от най-големите телескопи в света по онова време: рефлектор² с фокусно разстояние от 6,4 метра (20 фута). С негова помощ той прави подробни сравнения на звездните величини на звездни обекти с блясъка на Луната, чийто образ свежда до точка. Джон Хершел е силно заинтересуван от двойните звезди и открива над 1200 такива обекта. Наблюдавайки въртенето на техните компоненти около общия им център, той успява да пресметне масите им и доказва, че Нютоният гравитационен закон е приложим и към двойни звезди. Джон Хершел открива три галактики, наименува седем от спътниците на Сатурн и четири спътника на Уран. На него дължим и усъвършенстването на фотографските методи, както и понятията „позитив“ и „негатив“.

Джон Хершел имал щастлив брак с Маргарет Стюарт, дъщеря на шотландски пресвитериански свещенослужител. Тя била жена с благороден характер, посветена на семейството, с изявени интереси към науката и изкуството. Отличавала се с художествен талант (нарисувала забележителни акварели), интереси към ботаниката (заедно с мъжа си описва 131 растителни вида в Южна Африка),

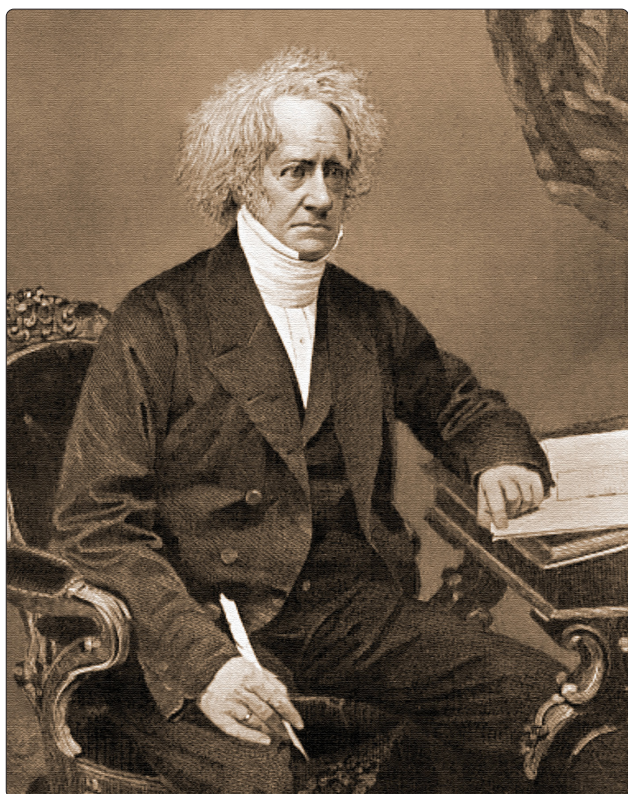
Спиралната галактика NGC 10, открита от Джон Хершел / източник: sky.esa.int

Долу вляво: Сър Джон Хершел / източник: Wikipedia

педагогически подход (сама обучавала дъщерите си) и помагала на мъжа си при неговите астрономически наблюдения. Джон чувствал постоянно нейната безусловна подкрепа. И не е чудно, че под нейно влияние преживял истинско обръщение към Христовата вяра.

Дейността му оттук насетне дава достоен отговор на разпространената лъжа, че големият учен не може да бъде истински християнин. Вярата му го зарежда с ревностно желание за образователни реформи в Южна Африка – така той дава тласък за развитието на общественото образование в тази страна. Една от подбудите на Джон Хершел личи от думите му: „[Искам студентите] да бъдат подготвени за по-високо жизнено равнище, като им преподавам тези неща, които ги свързват с техния Създател и Изкупител.“ По отношение на Библията той заявява: „Всички човешки открития изглеждат са били направени, за да потвърдят отново и с по-голяма сила истините, дошли свие и съдържащи се в Светите писания.“

След смъртта си на 12 май 1871 г., сър Джон Хершел е погребан в Уестминстърското абатство редом със сър Исаак Нютон, един от най-великите физици на всички времена. □

¹ Националната научна академия на Великобритания, основана през 1663 г. с покровителството на краля и под името Кралско дружество на Лондон за усъвършенстване на естествените познания. Б.пр.

² Рефлектор – телескоп с огледална система. Б.пр.

Игнаций Лойола – генералът на свещениците

п-р Станислав Алексиев

Точно преди 530 години, през далечната 1491 г. в един замък в Баския се ражда тринадесетото дете на дон Белтран и доня Марина. Неговото име е Иниго Лопес де Рекалдо Лойола. Майка му доня Марина е убедена, че от него ще стане влиятелен човек. По подобие на Девата, тя го ражда в оборите на замъка Лойола.

По-късно Иниго ще стане известен като Игнаций Лойола, основателят на Йезуитския орден. Ще бъде канонизиран за светец през 1662 г. С неговото име ще се свържат надеждите на Римокатолическата църква за противодействие на Реформацията.

Игнаций расте под грижите на различни хора, но най-голямо влияние му оказва благородникът Хуан Веласкес дьо Куелар. Той живее в дома му като паж и с него посещава често двореца на крал Фердинанд V.

Тъкмо около двореца и непрестанните военни действия главата на младия дон Лойола започва да се пълни с всевъзможни мечти за приключения, сражения и победи. Те се подклаждат и от многото рицарски романи, които той не само чете, а им вярва и иска да следва подвизите на техните герои. Животът и мечтите му приличват на тези на обеднял идалго, който поема по пътя на рицарството, за да преживее чуден живот в подвизи и приключения. Смята се, че точно Лойола е един от прототипите на Сервантес, когато той пише *Знаменитият идалго Дон Кихот де ла Манча*. „Внимателен към външния си вид, запален по успехите с жените, смел в своите ухажвания, придирчив по въпросите на честта, без да се боя от нищо и като оценявах евтино своя живот и този на другите, аз се отдавах на разкоша“ – така самият Лойола описва себе си през онези години.

След като дон Хуан умира, през 1521 г. Иниго вече се сражава срещу французите при Памплоната. Въпреки че сражението е загубено, той се бие смело и почти безразсъдно – докато едно гюле не преминава през краката му, ранява лошо единия и чупи другия. От уважение към неговата храброст французите го изпращат за лечение обратно в замъка Лойола, без дори да искат откуп за него. Докато се лекува, Иниго чете усилено за живота на Исус и за големите страдания на светиите.

Лекарите полагат големи усилия, но кракът му зараства накриво. Той обаче е решен, че това трябва да се поправи. Наредва им да го счупят наново и пак да го наместват. По време на процедурата Игнаций изпада в тежка треска. Никой не е очаквал да оцелее. Препоръчват му да приеме последно причастие. На следващия ден Лойола видимо се подобрява,

а след няколко дни треската го оставя. Усилията по наместването на крака обаче остават безрезултатни. През целия си останал живот Игнаций ще бъде куц и няма да може да се сражава и да жъне военни подвизи.

Това разочарование скоро се измества от дълбоките впечатления от живота на Исус и страданията на Неговите мъченици. Игнаций решава да посвети бъдещето си в служба на Исус, църквата и папата. Следва богословие в Саламанка и в Париж. Докато се образова, заедно със свои съмишленици основава ордена „Дружината на Исус“. През 1540 г. папа Павел III го признава с нарочна була. Орденът започва да се бори с враговете на римокатолицизма с интелектуални средства. Ако през 1556 г. към него има 1000 души и 125 учебни заведения, то през 1618 г. орденът вече обхваща 30 хиляди души и 400 учебни заведения. Игнаций пише:

„Тези, които сега са просто учаци, след време ще изграт различни роли: някои ще проповядват; други ще се занимават с управление на земя и спазване на правосъдие; трети ще заемат отговорни длъжности. Доброто обучение на днешните деца, когато станат утрешните възрастни, ще бъде от полза за мнозина.“

Създаден малко преди Събора в Тридент (1545-1563 г.), Йезуитският орден се включва дейно в борбата на Римокатолическата църква срещу протестантската Реформация. Той е на предната линия и като мисионерско подразделение на Римокатолическата църква в Новия свят. Така разпространява идеите ѝ не само в Европа, но и по цял свят. Настоящият папа Франциск също е от Йезуитския орден.

Игнаций Лойола умира на 64-годишна възраст и е погребан в Рим. □

ДОКУМЕНТАЛНО НАСЛЕДСТВО на традиционните протестантски общности в България

ХРОНИКА

Магдалена Славкова

Гл.ас. д-р Магдалена Славкова, доц. д-р Мила Маева, гл.ас. д-р Йелис Еролова и гл.ас. д-р Пламена Стоянова от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН работят по научно-приложен проект, свързан с проучване, дигитализиране и описване на стари, редки и ценни документи, ръкописи, писма, протоколни книги, църковни дневници, брошури, бележки, сборници с песни и химни, лични карти, фотографии и фото-албуми от частни и църковни архивни колекции на протестантски общности в България. Проучването на материалите се провежда в рамките на една година (2018-2019 г.).

Изследователската идея на екипа е свързана с проучване на материали на методисти и конгрешани, баптисти, петдесетни християни и адвентисти, с цел създаване на дигитална колекция с каталог на английски език. Колекцията съдържа 1206 документи и снимки, каталогизирани по името на собственика на материалите. Колекцията представя на международната аудитория важна информация за протестантската култура от края на XIX век до началото на 90-те години на XX век. Материалите са достъпни на страницата на Британската библиотека в Лондон (<https://eap.bl.uk/project/EAP1145>), която финансира начинанието. По време на проучванията Магдалена Славкова се среща с хора от различни

евангелски общности (баптисти, конгрешани, петдесетни, представители на тинчевистката група и на Църквата на Назарянина) и работи с техни архивни колекции в София, Банско, Монтана, Берковица, Лом, Пловдив, Стара Загора, Карнобат, Сливен и техните региони. Мила Маева работи фокусирано върху културното наследство на адвентните общности в София, Варна, Русе, Шумен, Стара Загора, а Йелис Еролова изследва личните и църковните колекции на методисти, конгрешани и баптисти в София, Варна, Пловдив, Асеновград, Самоков, Шумен. Пламена Стоянова проучва архивите на петдесетните общности в региона на Ямбол. По време на обиколката из България Магдалена Славкова и Пламена Стоянова изнесоха две лекции за културата и миналото на протестантските общности в България и политиката на държавата спрямо религиозните и етническите групи по време на социализма.

Интерес за екипа представляват различни видове документи и снимки, които нямат официален статут и не са предадени в Държавния архив или регионалните архиви и следователно не са добре познати на експерти, заинтересовани лица и широката общественост. Такива архивни материали имат висока историческа и научна стойност, защото описват историята, ежедневието и религиозния начин на живот на протестантите.

Евангелските общности са интегрална част от нашето общество и тяхното културно наследство е свързано с миналото на България. Повечето от документите са на български език, но има също така и на ромски и арменски. Част от материалите са свързани с турци, евреи и бесарабски българи. Въпреки пагубната политика на социалистическата власт спрямо протестантските общности в България и това, че част от документите и фотографиите са безвъзвратно изгубени или унищожени, редица материали все още се съхраняват в личните колекции на евангелски семейства и в протестантски църкви, но са в уязвимо състояние, тъй като невинаги се съхраняват по стандартите за запазване на архивни материали.

Важна част от работата на екипа бе да се проучи възможността за продължаване на изследването на културното и документалното наследство на евангелските църкви и общности. Екипът на проекта изказва най-искрената си благодарност на всички, с които се срещнаха по време на проучването. Тези хора споделиха с нас своите знания за миналото на семействата и църквите си. Благодарение на тях стана възможно реализирането на това научно начинание и създаването на дигиталната колекция.

Сто години от раждането на Джон Стот

Радостин Марчев

На 27 април 1921 г. – точно преди 100 години – се ражда Джон Робърт Уолмсли Стот: син на Арнолд и Лейди Стот. Баща му е водещ лондонски лекар, което дава добра материална осигуреност на семейството. На осемгодишна възраст Джон е изпратен в пансион, а през 1935 г. постъпва в елитното частно училище „Ръзби“. Три години по-късно, на 13 февруари 1938 г., Стот е силно докоснат от лекция на Робърт Наш – ексцентричен проповедник, поканен да изнесе беседа на християнска тема в училището. Той моли за лична среща с Наш и след разговора взема решение да предаде живота си на Христос. Самият Стот описва случката по следния начин:

„Тази вечер на леглото си проведох експеримента с вярата и „отворих врата“ за Христос. Нямаше светкавици или гръм... Всъщност не усетих нищо. Просто си легнах и заспах. В продължение на няколко седмици, дори месеци след това не бях сигурен какво се е случило. Но малко по малко, както ясно показва дневникът, който водех по онова време, достигнах до по-ясно разбиране и по-голяма увереност за спасението и господството на Христос.“

Стот продължава образованието си в колежа „Тринити“ (Кеймбридж), откъдето се дипломира с почетен *sit laude* по френски език и по богословие. После постъпва в богословския колеж „Ридли“, за да се подготви за ръкополагане в Англиканската църква. Изборът на професия носи дълбоко разочарование у баща му и отношенията помежду им остават обтегнати дълги години. Стот обаче остава твърд и през 1945 г. е ръкоположен за дякон, а малко по-късно и за презвитер. Оттук до края на живота му служението на Стот е свързано с лондонската църква „Ол Соул“, която е посещавал като дете. В продължение на 30 години от 1945 до 1975 г. е неин свещеник. Под негово ръководство „Ол Соул“ нараства и се развива, превръщайки се в център на евангелското движение в рамките на Англиканската църква. Стот разработва модел на работа, почиващ върху пет критерия: приоритет върху молитвата; разяснително проповядване; непрестанно споделяне на вярата; специално внимание към интересувашите се хора и новите обръщеници; системно обучение на помощници и водачи.

Влиянието на Стот в Англия е огромно. Той служи като председател на Англиканския евангелски съвет, като президент на Британския евангелски алианс, като президент на британския клон на *Скрипчър Юниън* и четири мандата като президент на Християнското студентско движение (USCF). От 1959 до 1991 г. служи като почетен кралски свещеник. През 1982 г. основава Лондонския институт за съвременно християнство, който си поставя за цел да култивира християнски интелектуален живот – въпрос, който непрестанно тревожи Стот. (Неговата книга *Твоят ум има значение*, посветена на този проблем, наскоро беше издадена на български език.) Със

същата цел той активно работи за изграждане на връзки между евангелските богослови от различни страни, което довежда до създаването на Дружеството на европейските евангелски богослови през 1977 г. Спокойно може да се каже, че ръстът на английското евангелско движение след Втората световна война се дължи на Джон Стот повече, отколкото на всяка друга човешка личност.

Стот е автор на повече от 50 книги и е един от сравнително малкото християнски автори, значителна част от чието творчество е преведено на български език. Освен *Основи на християнството*, *Сърцето на водача* и чудесната книга за изкуплението *Кръстът на Христос*, Стот е автор на повечето коментари върху книгите на Новия завет от поредицата „Библията говори и днес“.

През 1975 г. Джон Стот се оттегля от активно пастируване, за да се посвети на писане и на все по-нарастващите си международни ангажменти. Всяка година прекарва поне три месеца извън Англия в проповядване и различни мисии – най-вече в университети. От 1995 до 2003 г. е вице-президент на *Международната общност на евангелските студенти* (IFES). През 1974 г. Стот оглавява комисия към *Международния конгрес за глобално благовестие*, провел се в Лозана, Швейцария, която създава т.нар. „Лозански договор“ – важен документ, свързващ разпространението на Благата вест и социалната дейност на църквата.

При честите си пътувания Стот натрупва преки наблюдения върху развитието на християнството в развиващите се страни. За да отговори на техните нужди, той създава две организации: *Evangelical Literature Trust* (която снабдява християнски водачи с богословска литература) и *Langham Trust* (фонд за подпомагане обучението на надарени студенти в областта на богословието). И двете организации са финансирани от приходите от продажби на книгите на Стот. През 1974 г. те се сливат в *Langham Partnership International* (langham.org), а към тях се добавя и трета област: *Langham Preaching* (за обучение на проповедници). През годините организацията е подкрепяла над 400 млади учени, а понастоящем подпомага финансово поне двама българи.

Разбира се, животът и служението на Стот не са поцадени от някои противоречия и спорове. През 1967 г., по време на Втория национален евангелски конгрес в Англия, той влиза в остра полемика с д-р Мартин Лойд Джоунс – по това време една от най-влиятелните фигури в евангелското движение. Джоунс достига до заключението, че традиционните църкви до такава степен са се отдалечили от Благовестието, че евангелските християни не може да си позволят да останат повече в тях. Те трябва да ги напуснат, за да не бъдат заразени и да не допускат компромиси. Стот е на противоположното мнение и остро възразява, че именно евангелските християни трябва да служат като контратежест и оставайки в своите църкви, да не им позволят да се отдалечат твърде много от ортодоксалната вяра. Неговото мнение несъмнено задържа евангелското крило в Англиканската църква.

Години по-късно Стот разкрива своето виждане за унищожението на душите на починалите невярващи, като се опитва екзегетически да го обоснове, разглеждайки библейските текстове, които говорят за ада и вечните мъки. Позицията му

е остро критикувана от редица евангелски водачи, между които и старият му приятел Джеймс Пакър (който по това време е вече в Северна Америка).

По подобен начин Стот върви „срещу течението“ в много евангелски общности, обявявайки се ясно против всяка форма на ционизъм. Според него истинският Израил не е етническо понятие, а се състои от вярващите в Месията евреи и езичници.

Освен това е загрижен за опазването на Божието творение (тема, по която много български християни все още сякаш не са се замисляли достатъчно). Наблюдението на птици е негово хоби през целия му

живот, като дори пише книга за това (*The Birds Our Teachers*), илюстрирана с негови собствени фотографии на птици.

До края на живота си Стот така и не сключва брак, посвещавайки се изцяло на своето служение. През 2005 г. списание *Тайм* го поставя сред стоте най-влиятелни личности в света. Въздействието му е толкова сериозно, че смъртта му (на 27 юли 2011 г.) отеква силно дори в светски медии като *Би Би Си*, *Ню Йорк Таймс* и *Дейли Телеграф*. Много по-важно – това е влияние, което е формирало цели поколения християни и продължава да бъде осезаемо и днес. Стот е обикновен човек и като всички хора има слабости и недостатъци. Но същевременно е и човек, за когото – чрез Божията благодат – има защо да бъдем благодарни. □

Карл Барт: за и против

п-р Данаил Игнатов

I част

Карл Барт (1886-1968 г.) е най-дискутираният протестантски богослов на XX век. Без съмнение това е човек, обичал Бога. Обичал е Бога, изявен чрез Исус Христос. Обичал е и Църквата и е посветил целия си живот на интелектуален труд с желание да я предпазва както от либерално богословие, така и от изсушаваща догматична схоластика, по начина, който самият той е смятал добър за своето време.

Редица протестантски и евангелски богослови стават неговите последователи, с повече или по-малко резерви по отделни теми. Католици и православни го цитират и сравняват с някои от собствениците си авторитети. Папа Пий XII (папа от 1939 до 1958 г.) го определя като „най-великия богослов след Тома Аквински“. Редица други вече са го поставили „в архива“, но откриват все още, в отделни части от огромната му книжовна продукция, интересни и находчиви решения на възлови богословски проблеми. Съвременен някои авторитети на евангелската мисъл категорично се разграничават от него със сериозни аргументи.

Карл Барт е роден на 10 май 1886 г. в Базел, Швейцария. Баща му Фриц Барт е професор по Нов завет. Карл учи в Берн, Берлин, Тюбинген, Марбург. През 1909 г. поема пастирско служение сред немско говорещите протестанти в Женева и служи като такъв до 1922 г. След това заема професорски пост в Гьотинген, Германия, а от 1926 г. постъпва като професор в Мюнстер, провинция Вестфалия. Със съпругата си Нели Хофман имат една дъщеря и четирима сина, един от които (Маркус) се занимава също с богословие.

Още по времето на пастирското си служение Барт започва постепенно да се разграничава от възгледите на класическия либерализъм, който доминира в големите протестантски църкви в Западна Европа. Независимо че не извървява целия път до цялостен евангелски възглед, още тогава той вече възприема Библията не просто като сборник от стари документи, които да се изследват критично, а като свидетелство за Бога. Тази промяна се усеща още в книгата му *Посланието към Римляните* (1919 г.). Барт посочва, че човекът е грешник, обърнал гръб на Бога, и е спял за Него. В духа на реформаторското богословие той твърди, че човек не е способен сам да познае Бога. Познаването на Бога е дар свише, който идва чрез Христос. Човекът може да го приеме с вяра. Този реформаторски възглед е бил почти загубен през последните два века и е цяло откритие за новите поколения, напоени с либерално богословие. Но в аргументите си Барт употребява множество философски термини, заимствани от Платон, Кант и Киркегор. Така се подготвя богословска смес, която добива наименованието „дialeктическо богословие“.¹

През двайсетте и тридесетте години на XX век в немското общество напредват тежки социални и политически проблеми. Те се изразяват в икономическа криза, чувство за онеправданост от решенията на мирния договор във Версай след Първата световна война, събитията около обявяването и крушението на Ваймарската република, нарастващ антисемитизъм и настъпващ нацизъм. Немалко немски християни избират идеологията на нацизма

като спасителна за тяхната държава. На това Карл Барт се противопоставя решително. Участва в създаването на т.нар. *Изповядваща църква* – движение с евангелски характер, което отхвърля нацистката идеология. Започва издаването на списание *Богословието днес*. От 29 до 31 май 1932 г. участва в първия синод на *Изповядващата църква* в Бармен (предградие на град Вупертал). Представя *Барменската богословска декларация*, съставена от Барт и неговите съмишленици Ханс Асмусен и Томас Брайт. Тя съдържа шест тези, обосновани с библейски текстове. Декларацията фокусира християнската изповед върху Исус Христос като „единственото Божие слово, което да слушаме“ и обявява редица учения за лъжливи.²

Карл Барт, фотография: Карл Шньорер (1961 г.)
/ източник: Vorwaerts.de

Богословието на Карл Барт следва да се оценява както с положителните му приноси, така и с прецизна критика на неговите компромиси с либералното богословие, което той смята, че преодолява. За да бъдат изследвани и коректно обяснени неговите позиции, трябва да се вложи доста време за анализ на гигантското му по обем творчество, и то в неговото развитие между „ранния“ и „късния“ Барт.

Безспорно най-мощният труд на Карл Барт е многотомната *Църковна догматика*. Барт запълва вакуума, оставен от отслабването на модернизма в богословието след Първата световна война. Неговият диалектичен поход от една страна утвърждава учението, че човекът е грешник и се нуждае от Божията благодат, дадена чрез кръстната смърт на Исус Христос според Писанието. Но от друга страна според него не трябва да се отхвърля библейският критицизъм, възникнал през XIX век срещу свръхестествените проявления на спасителния план, описани в Библията. Според него библейските автори са допуснали фактически грешки, но „оправдани и осветени чрез благодат, са говорили Божие слово чрез своите слаби и колебливи човешки слова“.³ Така Барт от една страна приема

погрешимостта на библейските автори, а от друга заявява Божията непогрешимост в Писанието. Но дали това възвръща на дясната ръка, онова, което е преместил с лявата? В евангелските среди една такава тровава маневра с „погрешима, но авторитетна“⁴ Библия не се одобрява.

Особен интерес най-вече за католическите богослови представляват схващанията на Карл Барт относно *аналогията* в процеса на познанието. Това се дължи на особеното място, което отдават на този принцип Тома от Аквино и неговите последователи. Според Ханс Урс фон Балтазар (първият католик, който коментира Барт) основна характеристика на католическата мисловна форма е *analogia entis*, а основна характеристика на протестантската мисловна форма е *analogia fidei*.

За Тома от Аквино има аналогия в битийните отношения между Бога и Неговото творение, а според протестантската мисловна форма има аналогия между човешкото решение и Божието решение. Аналогията при Барт е едно казване „да“ на Бога. Това е „да“ в отговор на свободната любов на Бога, което триединният Бог изговаря към самия Себе Си, а по-нататък изговаря спрямо Своето творение.⁵

Друг католически автор на име Анри Шаван напомня, че в увода на *Църковна догматика* Барт записва станалата прочута фраза: „Познавам величието и мизерията на претенцията за естествено познание на Бога, такава, каквато е формулирана от Ватиканския събор. За това обвинявам аналогията на битието за

измислица на Антихриста и смятам, че за това не може да се става католик.“ В заключението си Шаван твърди, че в крайна сметка Барт също прилага вид аналогия, която предполага аналогията на битието. Но поради претенцията си, че се занимава с богословие, а не с философия, той не е разбрал в дълбочина приноса на естествено богословие на томизма.⁶

В съкратеното догматично издание с характерната си риторика Барт изказва критика по адрес Рудолф Булتمان: „Когато произнасяме името на Исус Христос, ние не изразяваме някаква идея... Името на Исус Христос не покрива никакъв човешки постулат, не означава продукт на неговите най-благородни пожелания... Човек не е способен сам да познае собствените си болки и своя грях. Трябва най-напред да познае Исус Христос. В Неговата светлина виждаме светлината, която открива нашия мрак. Цялото познание, което заслужава това име... произлиза от познаването на Исус Христос.“⁷

Като иска да защити авторитета на Църквата в модерния свят, Барт заявява, че тя трябва да признае цялото богословие като наука за човешката природа, където човекът е център на познанието. Но това

»

¹ Colin Brown, *Philosophy & Christian Faith* (Tyndale Press, 1968), pp. 250-251.

² Владимир Тодоров, *Барменската богословска декларация* (Зорница, 05/2017).

³ John W. Montgomery, *The Suicide of Christian Theology* (Bethany Fellowship, 1975), p. 29.

⁴ Gregory Bolich, *Karl Barth & Evangelism* (Inter-Varsity Press, 1980), p.199.

⁵ Владимир Теохаров, *Аналогия, религия и откровение при Карл Барт и Паул Тилих* (Християнство и култура, 03/2018), 86-90 с.

⁶ Henry Chavannes, *L'Analogie entre Dieu et le monde selon saint Thomas et selon Karl Barth* (CERF, 1969), p. 13.

⁷ Karl Barth, *Dogmatik im Grundriss* (Zollikon-Zurich, Verlag A.G., 1946).

⁸ C. Gregg Singer, *From Rationalism to Irrationality* (Presbyterian and Reformed), pp. 305-306.

⁹ Henri Blocher, *Christologie. Theologie systématique* (cycle I, 1er fascicule), p. 144.

¹⁰ Lewis Smedes, *Does Karl Barth Believe in the Resurrection of Christ?* (*The Reformed Journal*, XII, 04/1962), pp. 10-13.

» познание се развива в поле на субективни мнения и върху основата на относителни ценности. Същевременно той настоява, че Божието откровение се съдържа не над Писанието, а вътре в неговите думи. Но отъждествяването на Откровението с Писанието трябва да се възприема не директно, а индиректно, защото според него няма исторически документ, който да бъде нещо повече от свидетелство на първична история. Човекът трябва да срещне Бога не чрез пряко откровение, а като стане съвременник на Бога в т.нар. *Urgeschichte*. Според този принцип възплъщението и възкресението на Исус не са исторически събития в обикновения смисъл на думата. Реалността на *Urgeschichte* е свободна от изискването за историческа последователност, защото нейното единство се основава на концепцията за съвременност. *Urgeschichte* поставя историческата последователност от миналото в сегашно време. Така Барт разкрива *екзистенциалния характер и диалектиката* на своето богословие. На въпроса как човекът може да познае Бога той изяснява смисъла на *Urgeschichte*. Бог е станал човек, а в отговор на това човекът става нов субект.

Разбирането на Барт за историята и за историчността на Писанието предизвиква остра критика от страна на консервативните богослови. Други смятат, че не е достатъчно добре разбран. В Църковна догматика Барт разграничава няколко категории в историческите изследвания: *Historie*, *Geschichte*, *Heilgeschichte* (съответно *historish* и *geschichtlich*). *Historie* разглежда минали събития, обективно измерими и с възможност за верификация. От друга страна, *Geschichte* разглежда историята „по вътрешен начин“, където реални събития се обсъждат според значимостта им за мози, който ги съобщава. Това не означава, че *Geschichte* е непознаваема история. По-скоро става въпрос за *екзистенциална история*. В тази връзка Барт възприема понятието *Heilgeschichte* в смисъл на „историята на Спасението според Библията“. Така трябва да се отличава *свещената история*, която описва делата на Бога. Този възглед за историята издава влиянието на Оскар Кулман и на Рудолф Бултман. Но за разлика от тях Карл Барт настоява, че събитията, които не подлежат на верификация, са не по-малко реални във времето и пространството, когато се приемат

като правилно съобщени дела на Бога. Така според него Възкресението е реално събитие във времето и пространството, но е „историално“ (*geschichtlich*), а не „историческо“ (*historisch*). Такова условие дава основание да се изповядва Халкидонската изповед както относно Възкресението, така и относно непорочното зачатие.

Нещо подобно той казва и в коментар на събитията от Матей 28:11-20, когато възвежда понятието „сага“, което противопоставя на понятието „мит“. Той ги нарича най-напред „факти на Възкресението“ и „свидетелства, свързани с реални събития в пространството и времето, а не някакви мисли или идеи“. Но тези *наративи* са предадени не в исторически жанр, а в жанра на историческа сага. Такава интерпретация предизвиква множество спорове между коментаторите на Барт и поставя въпроса дали като поставя предадената в Писанието историческа действителност в някаква специална форма на висок, уникален, но практически хлъзгав пиедестал, той не подценява нейната простота и не заглушава нейната безусловна ефективност, от която зависи съдбата на всяко човешко същество. ▢

ЗА ВАС, ЖЕНИ

Когато Господ се оттегли

Цвете Куличева

Самсон е един от най-ярките съдии в Израил. Бог го е надарил с неимоверна сила. Той е и назорей, което значи отделен от другите и посветен на Бога чрез особен обет.

Назорейт не си стриже косата, а я оставя да расте свободно. Той трябва да води чист и свят живот. Не само да не употребява алкохол, но и нищо, което произлиза от грозде: плод, вино, стафиди, оцет. Не трябва да се докосва и до мъртвец. Ако все пак с нещо съгреша, има специален ритуал за очистване.

Самсон е надарен с особена, изключителна сила, обвързана с неговата коса. Тя не трябва да се стриже, иначе силата му ще изчезне.

Изглежда тази голяма сила му придава твърде голямо самочувствие. С голи ръце Самсон убива лъв, изтръгва градските порти и ги занася на хълм, с челюстта на осел убива двеста филистимци. Може би така свиква с тази необикновена сила, че забравя Кой е източникът ѝ: че не я е заслужил, а е дар от Бога. Колко измамно действа той, като използва силата си едва ли не за палачовщина. Вместо със смирение да постъпва свято като назорей, той прави демонстрации. Давид също е силен и сръчен, но използва силата си по приличен и разумен начин. Исус прави много чудеса, но само за да помогне на хората, да задоволи нечия нужда. Макар някои да искат от Него чудеса, Той никога не откликва на такива желания.

Филистимците са врагове и поробители на Израил. Със своята сила Самсон убива много от тях, но го прави някак си на парче. Човек с неговата сила може да планува със смирение нещо далеч по-голямо и по-полезно, което да е за прослава на Бога.

От самоувереност Самсон нарушава основни забрани. Израиляните не трябва да се женят за езичници. Мястото на назорей не е при блудница. Но Самсон не се съобразява. Сякаш е над закона. Неговата самоувереност стига до глупост. Когато Далила поисква да знае къде се крие неговата сила, той отначало я заблуждава, че ако го вържат със седем пресни тетица, ще стане безсилен. Тя го връзва, а той ги разкъсва с лекота. Вместо обаче да се разсърди, той даже не ѝ търси сметка. Тя продължава да му досажда с въпроси за тайната му. Без да си вземе поука, още два пъти Самсон ѝ казва неверни

неща, с които тя опитва да му отнеме силата. И едно дете би било по-прозорливо, за да разбере, че целта ѝ е да му стори зло. Явно той пренебрегва факта, че Бог е Този, на Когото дължи силата си. А може би Бог му взема ума, защото Самсон не цени каквото има, а го използва само за забавление.

„Понеже [Далила] му досаждаше всеки ден с думите си и толкова настояваше пред него, на края душата му се отеги до смърт. Тогава той ѝ откри цялото си сърце: Бръснач не е минавал през главата ми, защото аз съм назорей на Бога още от утробата на майка си. Ако се обръсна, тогава силата ми ще се оттегли от мен и ще отслабна, ще стана като всеки друг човек“ (Съд. 16:16-17). Това е позорът и краят на Самсон. Доверчиво той заспива на коленете на Далила, тя извиква филистимци да му обръсват седемте плитки и силата му го напуска. „Тогава тя каза: Филистимците те нападат, Самсоне! И той се събуди от съня си и си каза: Ще изляза, както друг път, и ще се отърва. Той обаче не знаеше, че Господ се беше оттеглил от него“ (Съд. 16:19-20).

Той обаче не знаеше, че Господ се беше оттеглил от него.

Съдии 16:20

Няма по-страшно нещо от това, Господ да се оттегли от теб. А още по-страшно е, когато дори не знаеш, че Господ се е отдръпнал. Мойсей знае тази истина и когато Бог го изпраща да освободи Израил, той Му казва: „Ако Твоето присъствие не дойде с мене, не ни извеждай оттук“ (Изм. 33:15, БЛБ).

Знаем как продължава животът на Самсон: филистимците избождат очите му, оковават го и го хвърлят в затвора да мели. Много страшна съдба! Така е и с всекиго, който забравя какво му е поверено, който не бди да води морално чист живот, който пренебрегва дарбите и способностите си и ги използва за лична облага, за да изтъква себе си. Рано или късно, такъв човек става за подигравка.

Бог ни дава много благословения. Ние свикваме с тях и често ги приемаме като даденост. Колко важно е да не забравяме, че Бог ни дава всяко нещо с цел да прославяме Него, а не себе си. Сатана е хитър и се старее да ни приспи, за да посее своите семена на небрежност, на безгрижие, на самонадеяност, на доволство или на фалшиво чувство за недосегаемост. Когато се отклоним дори и малко, е важно да не затлачваме своята съвест. Бог ни говори чрез нея. Съвестта е Негов инструмент, за да ни държи будни и да ни изобличава, когато се отдалечаваме. Нека я държим чиста и чувствителна! Да не затъваме в безгрижие дотам, че да не разберем кога Господ се е оттеглил.

Всяко непослушание, всеки грях, всяко едно отклонение от библейските принципи ни отдалечава от Бога. Ако вместо да се върнем при Него с покаяние, продължаваме по същия начин, ще дойде време, когато подобно на Самсон няма дори да усетим как Господ се е отдръпнал.

Като допуска да му отрежат косата, Самсон нарушава назорейските постановления. А техният смисъл е дълбок. На практика Самсон се отказва от това, да бъде специално отделен за Бога. Всъщност той отхвърля върховенството на Бога и жъне плодове от това, понася страшни последиствия. Как ли се е чувствал силният, волен Самсон, когато, спял и окован във вериги, мели в мелницата под подигравките на филистимците? Такава е участта на всекиго, който се самозабравя дотам, че да отблъсне Бога от живота си.

Падението на Самсон не става изведнъж. Той затъва постепенно. Отначало може би е изпитвал радост и удовлетворение да назовава омразните филистимци. Но грехът е коварен. Сатана ще ни нашенва, че нашите постъпки (компромис, леко отстъпление, дребно пренебрегване на библейски принцип), са с цел да направим нещо добро за Божието дело. Ала така, стъпка по стъпка, ние се отдалечаваме от Бога и неусетно затъваме все по-дълбоко в блатото на греха, докато един ден не установим, че Господ се е оттеглил от нас.

Дано никога не станем причина Бог да се оттегли от живота ни! ▢

Египет – вяра и мъченичество

п-р Владимир Железов

Християните в Египет преживяват непрестанно гонение, белег за истинска християнска вяра. То не е нещо ново за вярващите в тази страна, както и за Църквата като цяло. Библейското свидетелство и историческите факти показват, че именно гонението, потискането, дискриминацията и насилието срещу вярващите посяват най-дълбоко и разпръсват най-надалеко семената на християнската вяра. Християните в Египет не очакват втори Изход, не очакват да бъдат избавени от страданията. Според Майкъл, водач на местна църква в Кайро, който запазва истинската си самоличност в тайна от съображения за сигурност, Църквата не трябва да бъде разделяна на „преследвана църква“ и такава, която не е гонена. Неговото убеждение е, че ако Църквата е Църква Христова, тя е преследвана. „Божие слово ни учи, че всеки, който иска да живее благочестив живот, ще бъде гонен (II Тим. 3:12). Където и да живеем, ние сме подложени на гонение под най-различни форми и с различна интензивност, но всички християни сме гонени и поставени под натиск“, казва Майкъл.¹

Животът никога не е бил лесен за християните, които живеят в Египет. Основателят на египетската църква св. ев. Марк е и първият мъченик, който е убит за името на Христос в тази страна. След IV Вселенски събор (451 г.) в Халкидон коптската църква в Египет не приема решенията на събора, който утвърждава две природи и една божествена личност на Исус Христос. Коптите отхвърлят *дифизитството*² на Халкидонското вероопределение и това води до разрива им с имперската версия на християнството, както и до потисничество от страна на Византия. Те до днес остават *миафизити*³, заедно с Арменията апостолическа църква, Етиопската православна църква, Еритрейската православна църква, Сирийската православна църква и Индийската православна църква.

Основната религия в Египет е сунитският ислям, който навлиза през VII в. с арабското нашествие. Въпреки насилствената ислямизация коптските християни съхраняват вярата си и православната си идентичност. Днес християните в Египет са малцинство, макар че съставляват 15 процента от 100-милионното население на страната. Повечето са коптски християни (13 процента). Останалите са 1,5 млн. евангелски християни и половин милион католици. Египетските християни съставляват половината от християнската общност във всички държави в Близкия изток. От тези държави 22 са ислямски! Църквата в Египет е голяма и видима. Християнството се приема като законна религия в страната. Въпреки това гонението и противопоставянето на християнската вяра е също видимо и интензивно. Нашите братя и сестри по вяра биват третирани като втора категория хора. Тази тенденция става по-силна с отдалечаването от големите градове и съответно – от държавния контрол. Във вътрешността на страната, в селските райони и селата радикални ислямистки групировки упражняват доминиращо влияние. Християните в тези места са подложени на постоянни заплахи, подигравки, обиди и тормоз. Много от тях не могат да получат по-добра работа заради вярата си. Натискът и гонението са по-сериозни спрямо жените и момичетата, които в тази доминирана от ислям култура са възприемани като по-низши от мъжете. Като се добави и утежняващото обстоятелство, че са християнки, техният живот става много тежък.

На 11 декември 2016 г. бомбен атентат по време на литургия в църквата Ел-Ботросея („Св. Петър и св. Павел“) в Кайро отнема живота на 29 души (повечето жени и деца) и ранява други 47. Питър Ел-Тауил, който заедно с баща си оцелява в този атентат, казва за майка си и сестра си, които умират от раните си: „Разбира се, те са мъченици, защото загинаха в името на нашия Господ Исус. Не им бе даден избор, но дори и да го имаха, биха избрали да умрат по същия начин.“⁴

Такива смъртоносни и жестоки нападения се случват сравнително често в тази мюсюлманска държава. Християните обаче са приели тази реалност. Те смятат мъченичеството за щастие, понеже убитите заради Исус и Благовестием отиват на най-светлото и радостно място: в Небесния Ерусалим, където получават утеха и награда от Агнето.

Коптската църква е гала и дава много мъченици за вярата. След заплахата на Ислямска държава за терор над християните в Египет през 2016-2017 г., следват смъртоносни нападения над църкви и автобуси, при които са убити много вярващи. На 9 април 2017 г. в църквите „Св. Георги“ в района на гр. Танта и „Св. Марк“ в Александрия избухват бомби, които отнемат живота на 45 души и раняват над 130. Месец и половина по-късно близо до гр. Миня маскирани и въоръжени лица откриват огън по конвой от три автобуса с поклонници, пътуващи към манастира „Св. Самуил Изповедник“. При стрелбата са убити шест деца, едно от които на четири, а друго – на две години. Стрелците влизат в един от автобусите, за да откраднат мобилните телефони и бижута от жените и да убият мъжете. Някои мъже и момчета били изведени от автобуса и принуждавани да рецитират *шахадата*.⁵ Те били разстреляни, когато отказали да направят това. При това нападение умират 29 християни копти, а 22 са ранени.

Скалната църква „Св. Симон“ в планината Мокатам край Кайро. Тук християни от различни деноминации се покланят на Бога и се застъпват за църквата и народите на Египет и Близкия изток. На стената е написано на английски език: „Амин. Ела, Господи Исусе.“ / източник: EgyptToday.com

Долу: Икона на мъчениците от атентата в църквата Ел-Ботросея. Написано на египетски арабски гласи: „Небесният Ерусалим, със защитата на Агнето е защитен, а нашият Спасител в средата поставя венци върху главите на тези, които Го обичат.“

Оттогава такива масови атентати не са били извършвани, но отделни нападения и отвлечения продължават да се случват. Едно от последните, за които съобщава Open Doors, е от декември 2020 г., когато в гр. Александрия група екстремисти, въоръжени с огромни ножове, обграждат коптската църква „Св. Демияна“. Свещеникът успява да избяга с колата си, но тогава яростта на атакуващите се обръща срещу близкия магазин, собственост на християни копти. При нападението един мъж от християните е бил убит, а други двама били тежко ранени и били отведени с опасност за живота в болницата. Все още няма информация за състоянието им в момента.

Понастоящем Египет заема 16 място в класацията на Open Doors по интензивност на гонение за вярата. Положението на християните там е тежко и няма изгледи да се подобри. Тяхното доверие в Бога е силно, а също любовта и страданията им. □

ДА СЕ МОЛИМ:

- Християните в Египет да продължат да бъдат дързостни и смели, да живеят като сол и светлина и хора да повярват в живия Христос поради техния живот и свидетелство;
- Вярващите да изразяват християнската вяра, която действа чрез любов, и силата на прошката, въпреки продължаващите нападения и тормоз; да не се поддават на гнева, скръбта и страха;
- Християнските водачи в Египет да останат фокусирани, посветени и силни в проповядването на спасителното Благовестие, въпреки натиска от страна на властите и на обществото; да продължат да говорят и живеят за истината с любов и смирение;
- Новоповярвалите християни, стигнали от исляма до вяра в Христос, да издържат всяко гонение, което се извършва срещу тях, да не се страхуват, а да обичат и да се молят за тези, които ги гонят;
- Атентаторите да познаят Божията любов към тях, да се покаят и чрез вяра в Христос да започнат взаимоотношения с живия Бог.

¹ Night with the Persecuted Church (18.04.2021 г.), в YouTube канала на Open Doors Canada.

² Дифизитство – учението, утвърждаващо две природи на Исус Христос: божествена и човешка.

³ Миафизитството често се бърка с монофизитството, чиято радикална форма е евтихианската ерес, осъдена на Вселенския събор през 451 г. Евтихианството настоява, че Христос има само една природа, а човешката Му природа е разтворена в божествената. Коптските миафизитски християни се дистанцират от евтихианството и се придържат към христологичната формула на св. Кирил Александрийски, който утвърждава „една (μία) въплътена природа (φύσις) на Бога Слово“, и поддържат една личност на Христос, която е напълно божествена и напълно човешка. За разлика от монофизитите, те не отричат, че след въплъщението Христос остава напълно човек и напълно Бог, но отказват да обяснят как точно Той е едновременно Бог и човек в една личност.

⁴ Вяра и общество с Горан Благоев (БНТ, 28.04.2018 г.).

⁵ Шахада – ислямският символ на вярата.